

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
de heer drs. H. Zijlstra
p/a de Algemene Rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM Den Haag

27 april 2012
uw kenmerken: NA/11/7861, NA/11/8123, NA/12/8965
uw brieven van: 30 mei 2011, 21 juli 2011 en 16 februari 2012
Kenmerk: bca-2011.06209/4

Betreft: selectielijst archiefbescheiden gemeentelijke en intergemeentelijke organen over de periode vanaf 1 januari 1996 (actualisatie)

Geachte heer Zijlstra,

In uw brief van 30 mei 2011 heeft u de Raad voor Cultuur verzocht te adviseren over de ontwerp-selectielijst voor de neerslag van de gemeentelijke en intergemeentelijke organen over de periode vanaf 1 januari 1996. Bij deze adviesaanvraag was gevoegd een kopie van de brief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten waarin deze namens de betrokken zorgdragers verzoekt de procedure tot vaststelling van deze lijst te starten. Ook bevatte de aanvraag een kopie van het verslag van het driehoeksoverleg over deze lijst.

Naar aanleiding van de ter inzage legging van de ontwerp-lijst zijn zienswijzen ingebracht. Deze zijn per brief van 21 juli 2011 naar de Raad gestuurd. Op verzoek van de Raad is de adviesaanvraag vervolgens opgeschort in afwachting van een reactie op de ingebrachte zienswijzen. De ontvangst in februari 2012 van de gecombineerde reactie van VNG en de ARA op de zienswijzen stelde de Raad in staat de voorbereiding van het advies te hervatten.

De Raad heeft de ontwerp-lijst in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke aspecten getoetst. Anders dan gebruikelijk kon dit advies niet worden voorbereid door een Bijzondere Commissie Archieven van de Raad. Procedurele aspecten zijn getoetst aan de hand van een bureauonderzoek door het secretariaat van de Raad.

Ten aanzien van de inhoudelijke aspecten heeft de Algemene Commissie Archieven haar zienswijze en bevindingen naar voren gebracht.

Ten aanzien van de **procedurele aspecten**, de totstandkoming van het voorstel als zodanig, merkt de Raad het volgende op:

Omdat deze lijst voor honderden gemeentelijke en intergemeentelijke organen moet gelden, is de voorbereiding van de vaststelling ervan zowel procedureel als inhoudelijk een complexe zaak. Bij de vaststelling van de vorige versie van de lijst, in 1999/2000, heeft de Raad over de (transparantie van de verantwoording van de) procedurele kant kritische noten gekraakt. Dat heeft ertoe geleid dat de vaststellingsprocedure is stilgelegd om alsnog te regelen dat alle zorgdragers de VNG een schriftelijke machtiging verleenden om de vaststellingsprocedure namens hen af te wikkelen. Hierbij is men zo verstandig geweest om ook te laten vastleggen dat deze machtiging ook toekomstige actualisaties en herzieningen gold. In die zin is het procedurele verloop nu correct geweest, ware het niet dat de verantwoording daarover nog steeds te wensen overlaat. De aanvraag toont niet aan dat de benodigde machtigingen zijn afgegeven. Bijlage 1 bij de lijst bevat een lijst van gemeenten onder de noemer 'namen van gemeenten die als actor opgenomen zijn de (sic) selectielijst'. Navraag bij het Nationaal Archief leerde dat hiermee de zorgdragers bedoeld zijn namens wie de VNG de vaststelling van de lijst heeft voorbereid en aangevraagd. De titel noch de inhoud van de bijlage maakt dat echter duidelijk. De Raad adviseert u in ieder geval de titel van de bijlage te wijzigen in 'namen van gemeenten waarvan het college van b&w de VNG gemachtigd heeft om deze lijst te doen vaststellen en voor welke de lijst na vaststelling zal gelden'. De Raad is ook van mening dat de aanvraag strikt genomen moet aantonen dat de bedoelde machtigingen daadwerkelijk zijn verleend.

Ook op het punt van de intergemeentelijke organen laat de procedure aan duidelijkheid en transparantie te wensen over. De Raad heeft begrip voor de pragmatische handelswijze van VNG en Nationaal Archief zoals verwoord in de reactie op de zienswijze van de gemeente Leeuwarden, maar is niettemin van mening dat deze geen schoonheidsprijs verdient. Hij adviseert dan ook om met het oog op een volgende herziening van deze lijst ook expliciete machtigingen te laten afgeven voor het afhandelen van de vaststelling namens de intergemeentelijke organen onder de zorg van de verschillende betrokken gemeentebesturen.

De Raad heeft waardering voor het feit dat er zo serieus werk is gemaakt van het driehoeksoverleg over deze lijst. Het overleg was samengesteld uit een grote hoeveelheid ter zake kundigen en is zeer inhoudelijk geweest. Niettemin betreurt de Raad het dat bij deze beraadslagingen geen historicus betrokken is geweest. Onder verwijzing naar zijn een dezer dagen ook te versturen advies over de voorgenomen wijziging van het Archiefbesluit 1995, acht hij het van belang dat het historisch belang in iedere vaststellingsprocedure goed geborgd is.

Deze lijst zal gelden voor alle Nederlandse gemeenten en honderden intergemeentelijke organen en heeft daardoor zeer grote consequenties voor de opbouw van lokale bronnenbestanden. Het zou goed zijn geweest om daarbij een historicus te betrekken.

Op het snijvlak van **inhoud en procedure** ligt de systematiek van deze lijst: een ouderwetse stukkenlijst, ingedeeld in categorieën en strikt organisatiegebonden. De 'VNG-lijst' bestaat in deze vorm al sinds jaar en dag. De Raad is echter van mening, dat deze actualisatie laat zien dat de lijst in deze vorm zijn beste tijd gehad heeft. De indeling in categorieën en stukken ontnemt het zicht op de processen en wordt met alle verwijzingen, uitzonderingen en kanttekeningen steeds onoverzichtelijker en moeilijker te hanteren. Bovendien leidt deze verouderde systematiek tot vreemde en ongewenste waarderings, zoals in categorie 11 van hoofdstuk 2, waar metagegevens als apart te waarderen categorie worden opgevoerd. Metagegevens vormen (althans: zo zou het moeten) een onlosmakelijk geheel samen met de gegevens waarop ze betrekking hebben. Het is onwerkbaar en onwenselijk om deze op zichzelf te waarderen en te selecteren.

De organisatiegebondenheid van de lijst belemmert het zicht op de grotere gehele van de ketens waarvan veel gemeentelijke processen deel uit maken. De Raad zou daarom graag zien dat de VNG de lijst de komende jaren volledig herzielt en daarbij aansluiting zoekt bij de werkprocessen van de gemeenten en de ketens waarvan die deel uit maken. Daaruit volgt ook dat het wenselijk is dat gemeenten, provincies, waterschappen en rijk meer eenheid brengen in de methodiek van waarderen en selecteren en in de systematiek van de bijbehorende instrumenten.

Doordat de systematiek van de lijst het zicht op processen en hun samenhang belemmert, was het voor de Raad lastig om het ontwerp inhoudelijk goed te beoordelen. Onze **inhoudelijke kanttekeningen** zijn dan ook zeer ongelijksoortig.

In aansluiting op de hierboven geuite wens om meer eenheid in de waardering en selectie door de verschillende overheidslagen, merkt de Raad op dat in deze lijst, in vergelijking tot de selectielijsten van de rijksoverheid, beleid wordt overgewaardeerd. Op in categorie 18 van hoofdstuk 2 wordt voorgesteld om *alle* vaststelling en wijziging van beleid voor bewaring in aanmerking te laten komen. In andere categorieën komt beleid in specifieke inhoudelijke contexten terug en komt het ook stevast voor bewaring in aanmerking. De Raad vindt het wenselijk dat ook gemeenten ervoor kiezen om beleid alleen 'op hoofdlijnen' reconstrueerbaar te maken en dat zij die hoofdlijnen in de inleiding op de lijst expliciet benoemen.

Ten aanzien van staftaken zoals personeelsbeheer, gebouwbeheer en financiën is het moeilijk voorstelbaar dat en waarom de rijksoverheid anders met archiefbescheiden om zou gaan dan gemeenten. Er liggen immers dezelfde wetten, verplichtingen en verantwoordelijkheden aan ten

grondslag. Toch maken de diverse overheden geen gebruik van elkaar selectielijsten en wijken deze soms zelfs van elkaar af.

Belangrijke stukken uit P-dossiers, bijvoorbeeld over het werken met schadelijke stoffen, blijven bij het rijk tot 75 jaar na geboortedatum bewaard en bij de (inter)gemeentelijke organen 40 jaar na einde dienstverband. De Raad adviseert u dergelijke termijnen te stroomlijnen en is er bovendien voorstander van om deze specifieke termijn met het oog op de gestegen levensverwachting in Nederland op te rekken naar 110 jaar na geboorte. In paragraaf 3.8 wordt een oneigenlijk verband gelegd ten aanzien van categorie 3: de bestrijding van de eikenprocessierups heeft niets te maken met een besmettelijke ziekte van mens of dier, maar is te beschouwen als een plaag die wellicht beter onder categorie 2 van paragraaf 3.9 gevat kan worden en dan na 5 jaar vernietigbaar is.

Het gedurende maar liefst 110 jaar bewaren van uitkeringen aan kunstenaars lijkt onnodig nu de WIK per 1 januari 2012 is afgeschaft. Als reden voor de lange termijn wordt gegeven dat zo'n uitkering maar 1x aangevraagd mag worden. Als gevolg van de afschaffing van de WIK vervalt de noodzaak om te kunnen nagaan of iemand al eerder een aanvraag heeft gedaan. De termijn zou daarom drastisch bekort kunnen worden naar 7 jaar, net als voor bijstandsverlening (zie categorie 1 van paragraaf 3.14). Gemeentelijk fraudebeleid kan aanleiding zijn om dergelijke dossiers langer te bewaren dan de aangegeven termijn, maar dat is aan iedere individuele gemeente om te bepalen.

Categorie 5 van paragraaf 3.8 van de lijst heeft betrekking op lijkbezorging. Begraaf- en crematieregisters vormen een belangrijke historische bron en worden dan ook voor bewaring aangewezen. Hoe deze registers heden ten dage zijn opgebouwd en welke gegevens daarin worden vastgelegd, is de Raad niet bekend. De Raad hecht eraan dat gegevens over het ruimen van graven (welke graven wanneer geruimd) blijvend bewaard worden. Als in de begraafregisters ook de ruiming wordt aangetekend, volstaat de ontwerp-lijst op dit punt. Als de registers zulke gegevens niet bevatten, pleit de Raad ervoor om de waardering van de subcategorie 'ruiming van graven' te wijzigen in B.

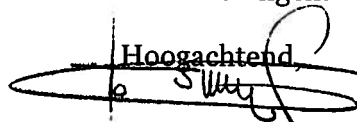
Overigens stuitte de Raad bij zijn poging om helderheid te krijgen over dit punt op het volgende. Steeds meer gemeenten besteden de exploitatie en het beheer van gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria uit aan marktpartijen. Daarmee komt ook de taak van het bijhouden van de begraaf- en crematieregisters in particuliere handen. Navraag bij bedrijven als Yarden leert, dat deze bedrijven zich niet bewust zijn van het feit dat deze registers tot de overheidsarchieven behoren en op termijn behoren te worden overgebracht naar een archiefbewaarpplaats. Ook enkele gemeenten die we op dit punt hebben bevraagd, waren zich hier niet van bewust.

De Raad ziet hier een risico dat er registers vernietigd worden of buiten het publieke domein blijven. Hij verzoekt u de VNG op dit risico te wijzen, zodat deze er bij haar leden op aan kan dringen passende maatregelen te nemen om dit te voorkomen.

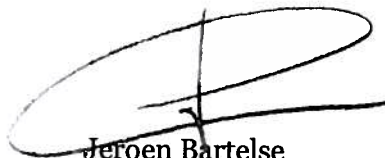
Advies

De Raad adviseert u de ontwerp selectielijst conform bovengenoemd verzoek vast te stellen, met inachtneming van de door de Raad gemaakte kanttekeningen.

Hoogachtend

Joop Daalmeijer
voorzitter

Jeroen Bartelse
algemeen secretaris